

3. В Україні вироблено майже 2 млн т мінеральних добрив у 2023 році. SuperAgronom.com. 2023. URL: <https://superagronom.com/news/18181-v-ukrayini-za-rik-virobili-mayje-2-mln-t-mineralnih-dobriv>.
4. Неконтрольований імпорт добрив в Україні не створює передумов для збільшення внутрішнього виробництва. SuperAgronom.com. 2025. URL: <https://superagronom.com/news/20231-nekontrolovaniy-import-dobriv-v-ukrayini-ne-stvoryuye-peredumov-dlya-zbilshennya-vnutrishnogo-virobnitstva>.
5. Агробізнес України 2023/2024. Latifundist. 2024. URL: https://agribusinessinukraine.com/get_file/id/the-infographics-report-ukrainian-agribusiness-2024.pdf.
6. Україна збільшила імпорт добрив майже до 3,3 млн т. AgroPortal. 2026. URL: <https://agroportal.ua/news/rasteniєvodstvo/ukrajina-zbilshila-import-dobriiva-mayzhe-do-3-3-mln-t>.
7. The Future of Petrochemicals – Key Findings. World Energy Council Turkey. 2026. URL: <https://www.worldenergy.org.tr/the-future-of-petrochemicals-key-findings/>.
8. Попко, О., & Саламаха, О. (2025). Проблеми та перспективи розвитку підприємств хімічної промисловості в умовах цифрової трансформації. *Економіка та суспільство*, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-121>.
9. Sustainable use of nutrients. European Commission. 2026. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/sustainability/environmental-sustainability/low-input-farming/nutrients_en.

Канд. екон. наук Огданська О. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах глобалізації світової економіки особливого значення набуває визначення геоекономічних пріоритетів держав, що формують їхню роль у міжнародному поділі праці та системі світових господарських зв'язків. Україна традиційно належить до групи провідних держав світу за обсягами виробництва металопродукції, що історично забезпечувало вагомий внесок металургійного комплексу у формування національного валового внутрішнього продукту, експортного потенціалу та зайнятості населення [1]. Металургійна галузь протягом тривалого часу виступала однією з базових складових промислової структури економіки України, визначаючи її місце у міжнародному поділі праці та формуючи значну частку валютних надходжень від зовнішньої торгівлі. Водночас упродовж останніх років позиції України на світовому ринку металопродукції поступово послаблюються. Однією з ключових причин такої тенденції є скорочення виробничих потужностей металургійних підприємств,

що негативно впливає на обсяги випуску продукції та конкурентоспроможність галузі на міжнародному рівні. Важливим стримуючим фактором також залишається недостатній рівень технологічної модернізації виробничих процесів. Значна частина металургійних підприємств функціонує на основі застарілих технологій, що знижує ефективність виробництва, підвищує енергоємність продукції та ускладнює адаптацію до сучасних вимог глобального ринку [2].

Окремим вагомим чинником погіршення стану галузі стала втрата Україною значної частини промислової інфраструктури, зокрема підприємств металургійного комплексу, розташованих на території Донецької та Луганської областей, унаслідок їх окупації. Це призвело до істотного скорочення виробничих можливостей, порушення логістичних ланцюгів постачання сировини та готової продукції, а також до втрати частини кваліфікованого трудового потенціалу [3].

На противагу цьому, металургійна галузь країн Європейського Союзу характеризується високим рівнем технологічного розвитку, інноваційності та екологічної відповідальності. Європейська металургія активно впроваджує сучасні технології виробництва, зокрема енергоефективні та низьковуглецеві методи виплавки металу, що відповідають вимогам сталого розвитку та політики декарбонізації [4]. Завдяки системному оновленню виробничих потужностей, інвестиціям у наукові дослідження та дотриманню жорстких екологічних стандартів, європейські металургійні підприємства утримують провідні позиції на світовому ринку та виступають одним із глобальних центрів інноваційного розвитку металургійної промисловості.

У сучасних умовах трансформації глобального економічного середовища проблема забезпечення конкурентоспроможності українських металургійних підприємств набуває особливої актуальності. Динамічні зміни кон'юнктури світового ринку металопродукції, посилення міжнародної конкуренції, а також зростання вимог до технологічного рівня виробництва та екологічних стандартів зумовлюють необхідність глибокого переосмислення стратегій розвитку національної металургійної галузі. У таких умовах здатність підприємств адаптуватися до нових викликів, впроваджувати інноваційні технології та підвищувати ефективність виробництва стає визначальним фактором їх успішного функціонування на міжнародних ринках [1]. Разом із тим, внутрішні соціально-економічні та політичні чинники значною мірою ускладнюють реалізацію таких стратегічних

завдань. Нестабільність політичного середовища, загальне уповільнення економічного розвитку та обмеженість інвестиційних ресурсів негативно впливають на можливості підприємств здійснювати системну модернізацію виробничих потужностей та впроваджувати сучасні технологічні рішення. За таких умов увага підприємств часто концентрується на вирішенні поточних операційних проблем, що знижує можливості для стратегічного планування та довгострокового розвитку [5].

Сукупна дія зазначених факторів призводить до поступового послаблення позицій українських металургійних підприємств на світовому ринку металопродукції. Це зумовлює необхідність формування комплексної політики модернізації галузі, спрямованої на підвищення технологічного рівня виробництва, розвиток інноваційної діяльності, збереження та відновлення кадрового потенціалу, а також адаптацію продукції до сучасних міжнародних стандартів якості та екологічної відповідальності. Реалізація таких заходів може стати важливим кроком на шляху відновлення конкурентних переваг української металургії та її інтеграції у сучасні глобальні виробничі та технологічні ланцюги.

У контексті аналізу сучасних викликів та факторів, що впливають на конкурентоспроможність українських металургійних підприємств, важливого значення набуває оцінка зовнішньоторговельного середовища, зокрема умов взаємодії України з Європейським Союзом. Саме зміни у системі міжнародного торговельного регулювання значною мірою визначають можливості доступу української металопродукції до європейського ринку, а також формують рівень конкурентного тиску на вітчизняних виробників [6].

Період 2015-2025 років характеризується поступовою трансформацією торговельно-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом, що супроводжувалася покращенням умов взаємної торгівлі. Ці зміни охоплювали як тарифні, так і нетарифні механізми регулювання, які безпосередньо впливають на структуру та динаміку зовнішньої торгівлі металопродукцією [2]. Ключовим етапом у процесі лібералізації торговельних відносин стало набуття чинності у 2016 році Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. У межах реалізації цієї угоди було передбачено поступове зниження або повне скасування митних тарифів на значну частину української металургійної продукції. У результаті низка

товарних позицій металопродукції отримала можливість експортуватися на європейський ринок за нульовими або суттєво зниженими митними ставками, що створило сприятливі передумови для активізації експортної діяльності українських виробників.

Практичні результати тарифної лібералізації проявилися у збільшенні обсягів поставок української металопродукції до країн Європейського Союзу. Зокрема, після зниження митних ставок на окремі види сталевого прокату у 2016-2018 роках обсяги експорту до ЄС зросли приблизно на 15-20% порівняно з рівнем 2015 року, що свідчить про позитивний вплив змін у тарифному регулюванні на розвиток зовнішньоторговельних операцій [5].

Водночас поряд із процесами тарифної лібералізації Європейський Союз активно застосовує нетарифні інструменти торговельного регулювання, спрямовані на забезпечення стабільності внутрішнього ринку та захист європейських виробників від недобросовісної конкуренції. До таких інструментів належать антидемпінгові та антисубсидійні заходи, які використовуються для запобігання ризикам штучного заниження цін на імпортовану продукцію. Запровадження подібних механізмів є важливою складовою торговельної політики ЄС і водночас створює додаткові регуляторні обмеження для українських металургійних підприємств, що прагнуть зміцнити свої позиції на європейському ринку [4].

У сучасній системі торговельно-економічних відносин Україна займає помітне місце серед партнерів Європейського Союзу у сфері торгівлі металопродукцією. Металургійна галузь традиційно виступає однією з ключових складових українського промислового комплексу та відіграє важливу роль у формуванні структури зовнішньої торгівлі країни. Значні обсяги виробництва сталі, прокату та інших видів металопродукції забезпечують Україні можливість залишатися важливим постачальником металевих виробів на європейський ринок, сприяючи розвитку торговельно-економічної співпраці з державами ЄС. Отже, металургійна галузь продовжує залишатися однією з ключових складових промислового та експортного потенціалу України, визначаючи її місце у глобальній економічній системі та міжнародному поділі праці. Водночас сучасні тенденції розвитку світового ринку металопродукції, посилення конкуренції та підвищення технологічних і екологічних вимог створюють нові виклики для українських виробників.

Зниження виробничих потужностей, недостатній рівень технологічної модернізації та обмеженість інвестиційних ресурсів негативно впливають на конкурентні позиції українських металургійних підприємств на світовому ринку. У цих умовах ключовим завданням стає реалізація комплексної стратегії розвитку галузі, спрямованої на технологічне оновлення виробництва, впровадження інноваційних рішень, підвищення енергоефективності та відповідність сучасним екологічним стандартам.

Поглиблення економічної співпраці з Європейським Союзом відкриває нові можливості для інтеграції української металургії у глобальні виробничі ланцюги та розширення експортного потенціалу. Водночас ефективне використання цих можливостей потребує подальшої адаптації національної промислової політики до сучасних умов світової економіки та формування стратегічних геоекономічних пріоритетів розвитку галузі.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Промисловість України: статистична інформація. <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Кіндзерський Ю. В. Промислова політика для економічного розвитку: до проблеми її обґрунтування з позицій світового досвіду та в контексті необхідності використання у воєнний період та при повоєнному відновленні в Україні. *Economic Analysis*, Vol. 33. No. 3. 2023. <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.110>.
3. Антон Даценко. Аналіз сучасного стану металургійної галузі України. *Економіка та суспільство*. № 68 <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-105>.
4. European Commission. FINAL_EUROFER_Steel-in-Figures_2023. URL: https://www.eurofer.eu/assets/publications/brochures-booklets-and-factsheets/european-steel-in-figures-2023/FINAL_EUROFER_Steel-in-Figures_2023.pdf.
5. Національний банк України. Зовнішня торгівля України. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_u.pdf.
6. Верховна Рада України. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.